(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 28. 11. липня 1943 Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

60-ліття „Народної Торгівлі"

Дня 5. липня п. р. минуло 60 років від оснування першої споживчої кооперативи „Народна Торгівля" у Львові, що розрослась у торговельний осередок харчевих кооператив по містах на західно-українських землях. Заслуга „Народної Торгівлі" дуже велика, бо вона допомогла українському населенню по містах вирвати торгівлю з чужих і ворожих нам рук та вишколити кадри приватних купців. Важко довелось промощувати шлях розбудови торгівлі на кооперативних основах першим її піонірам, але тим більша їх заслуга, зокрема головного ініціятора оснування й організатора „Н. Т.", інж. Василя Нагірного.

Основні збори „Народної Торгівлі" відбулись 5 липня 1883 р. у „Народному Домі" у Львові.

Посвячення й відкриття першої крамниці відбулося 8 грудня 1883 р.

Хоча „Н. Т." розпочала працю з дуже малим власним капіталом, бо 1296 корон, все ж таки крамниця мала вже з самого початку великий вибір різних споживчих товарів. Уже в 1884 р. „Н. Т." відкрила перші свої філії в Станиславові і Перемишлі. Майно „Н. Т." скоро зростає. Поборовши різні труднощі, „Н. Т." в 1898 р. нараховує вже не три, але 19 складів, з яких закуповувало товар 549 крамниць на суму 168.000 корон. Одночасно „Н. Т." повела пропаганду за творенням низових крамниць. В 25-му р. свого існування, себто у 1907 році, „Н. Т." змінила свій статут і перетворилась у „Краєвий Торговельний Союз". Водночас „Н. Т." видає популярні брошури економічного змісту, влаштовує кооперативні курси і т. д.

Працю „Н. Т." перервала світова війна, яка принесла їй повну руїну. Щойно в 1918 р. почалась знову праця над відбудовою від основ. Потім перебудовано „Народну Торгівлю" 31 травня 1923 р. у „Краєвий Споживчий Союз", який охопив своєю діяльністю всі ділянки наших кооператив по містах. Економічний розвиток „Н. Т." йшов безнастанно вперед.

По розвалі польської держави і приході большевиків до Галичини, українська кооперація на західних землях пережила гостру кризу. „Н. Т." ввійшла в склад „Укоопспілки" з усім своїм майном. Переорганізовуючи торговельну мережу у Львові, большевики обсадили її на 90 відс. чужим елементом, здебільша жидами, так, що українці творили там ледве 10 відс. персоналу.

Після звільнення Львова від большевиків „Народна Торгівля" приступила вже 2 липня 1941 р. до відновлення своєї діяльности.

Образ теперішньої „Н. Т." ось який: — стан працівників у централі і філіях з кінцем червня 1942 р.: 1.116 службовників і 600 робітників. Крім власних філій „Н. Т." об'єднує 98 споживчих самостійних кооператив, які є теж багатокрамничні і мають свої виробничі підприємства. І так ці кооперативи по день 30 червня 1942 р. мали: 369 споживчих і мішаних крамниць, 93 хлібні крамниці, 38 м'ясних і рибних крамниць, 11 господарських, 18 галянтерійних, 12 нафтових, 45 залізних, 11 книгарень, 59 баз і 38 різних, отже разом 694 крамниці. З ділянки виробництва: 73 пекарні, 86 їдалень, 37 фабрик содової води, 8 м'ясарень, 2 готелі, 2 склади дров, 19 інших — разом 227 виробничих підприємств.

Всі ці кооперативи мають 20.049 членів, 2.270 осіб персоналу.

Як бачимо, „Народна Торгівля" — це нині вже дуже поважна українська кооперативна установа.

Побажати б їй ще кращого розвитку.

А. К-р

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулого тижня також ще не прийшло до сподіваного зудару між обома таборами, що ведуть війну. Навпаки. Саме минулого тижня виявилося, що англійцям та американцям ще далеко до того, щоб почати цю велику офензиву, про яку вони стільки писали і говорили в травні й червні ц. р. Як виходить зі заяв провідників ворожого табору, справді великих воєнних подій треба б сподіватися щойно десь під осінь. Потверджують це також і ворожі воєнні приготування на Середземному морі й на далеких просторах Тихого океану. Отже так знову приходить до проволоки, яку Німеччина, Італія і Японія та їх союзники пильно використовують, щоб якнайкраще приготовити свою оборону.

Тиша на сході

На протибольшевицьк. фронті на Сході далі панує розмірна тиша. За виїмком більших або менших місцевих боїв, не було на Сході ніяких важніших воєнних дій. Большевики переводили місцеві атаки над Кубанню, над Дінцем коло Лисичанська й Кірова, на північ і на схід від Смоленська коло Демидова й Дорогобужа, в околиці Великих Лук і Старої Руси. Всі ті ворожі наступи відбито з великими втратами.

Рівночасно з тими воєнними діями на фронті, відбувалася жвава акція в запіллі середньої частини фронту, щоб очистити важко доступні місцеві й багнисті простори від банд большевицьких партизанів. У важких боях досі знищено 350 заборол й 194 укріплені табори, що були пристановищем для партизанів. В боротьбі проти партизанів брали участь військові частини, летунство, відділи СС. поліції й озброєні одиниці, зорганізовані з місцевого населення. Згідно з повідомленням головного командування можна вважати, що в головному акція проти партизанів успішно закінчена.

Побіч тих боєвих дій на фронті і в запіллі, треба ще згадати, коли мова про Схід, про німецьке летунство й німецькі підводні човни на Чорному морі. Німецьке летунство діяло на фронті й в запіллі ворога, де нищило осередки ворожого постачання, транспорти й зосередження військ. Німецькі підводні човни щойно вперше почали діяти на Чорному морі й затопили 2 ворожі транспортові кораблі.

На півдні

Ворог далі стягає свої збройні сили на Середземному морі, щоб заатакувати Італію. Про те свідчить приявність англійської воєнної фльоти, зосередженої в тих просторах, ворожі військові транспорти, що відбуваються кораблями й велике число висадних човнів, які ворог зібрав у пристанях Північної Африки. Рівночасно з тим ворожі летунські атаки на відкриті міста Сардинії, Сицилії і південної Італії стали сильніші й безоглядніші. Підчас бомбардування міста Палермо на Сицилії, ворожі летуни поцілили королівську палату, університет і лікарню. Відоме італійське місто Неаполь пережило досі 201 налетів, з того 63 важких.

Англійські газети вже зовсім відкрито пишуть, що, коли цього вимагає війна, треба бомбардувати також і Рим. У відповідь на те Італія зміцнює свою оборонну готовість і в середині і на зовні. Все італійське побережжя засоблене густою сіткою відповідних приймальних апаратів, дзвінків, рухомих сил. Крім того на сторожі Італії стоять воєнні кораблі, підводні човни, летунство, прибережна артилерія й панцирні поїзди. Саме тепер стало відоме, що італійці

Бережіть свою рідну мову

Рідна мова — це мова наших батьків і мова народу, до якого ми належимо. Рідна мова — то найголовніший наріжний камінь існування народу, як окремої нації: без окремої мови нема самостійного народу.

Мова — то серце народу: гине мова — гине народ.

Хто цурається рідної мови, той у саме серце ранить свій народ.

Ось через це Святе Письмо суворо наказує кожній людині: „Щоб кожен чоловік був паном у домі своїм і говорив мовою свого народу" (Есфир I. 22). Це велика й важлива заповідь, яка наказує всім, а особливо тим, що служать народові, говорити його мовою. Коли говорити, то й любити, шанувати й берегти цю мову.

Мова зв'язана нерозривно з народом, і коли ми, за Христовим прикладом, мусимо любити свій народ, то тим самим мусимо любити й берегти й свою рідну мову, бо без мови народ не може існувати. Безмовний народ — не народ: це м'ясо для народу мовного.

В Святому Писанні розповідається, як славний Неемія, що багато дбав про відродження свого народу, суворо наказує не забувати своєї рідної мови, бо знав її силу й значіння для збереження окремішности народу. По Вавилонському полоні юдеї сильно єдналися з своїми сусідами, а тому „їхні сини говорили наполовину по ашдодському, і не вміли говорити по-юдейському, а говорили мовою того чи того народу". Це лютило Неемію, про що він розповідає: „І я докоряв їм, і проклинав їх, і бив декого з них, і рвав їм волосся, і заприсягав їх Богом, щоб не робили такого"... (Неемія 13. 24—25).

Христос говорив своєю рідною арамейською мовою, і в останню хвилину, віддаючи Свого духа Отцеві, Христос скрикнув на хресті віщ з Псалтиря (22. 2) таки Своєю рідною мовою: „Елі, елі, лама савахтані" (Мр. 27. 40., Мр. 15. 34), цебто: „Боже мій, Боже мій, нащо мене Ти покинув". І кожна людина, які б мови вона не знала, в останню хвилину, покидаючи цей зрадливий світ, скаже останнє слово таки своєю наймилішою мовою — мовою рідною...

Апостоли так само говорили своєю рідною арамейською мовою, а Св. Петро говорив навіть з галилейською вимовою. Так, коли Петро в час суду над Христом був на подвір'ї Кайяфи, то присутні казали йому:

„І ти справді з отих, — та й мова твоя виявляє тебе" (Мт. 36, 73, пор. Мр. 14. 70, Лк. 22. 59).

Не цураймося ж і ми своєї рідної мови, як не цурався Своєї рідної мови Христос, як не цурались її й Апостоли. Цуратись мови — то цуратись народу — то кидати свою Віру та Церкву. Хто свою рідну мову забуває, той у серці Бога не має Зрадник рідної матерньої мови — то зрадник батьківської Віри та Церкви, який щастя й долі не матиме поміж людьми...

Особливо тяжка й дошкульна зрада рідної мови там, де народ живе серед іншого народу, як наприклад, холмщани-українці серед поляків. Хто тут зраджує й кидає свою рідну українську мову та переходить на чужу, той легко зрадить і православну батьківську віру й Церкву, і в кінці стане безвірним і бездушним перекидьком. Хай Господь береже вас усіх від такого.

Бережімо й мову своєї Церкви такою, якою була вона в нас довгі віки. Ми маємо дві богослужбові мови, з них перша — наша стара богослужбова мова, т. зв. церковно-слов'янська мова, а правильніше— староукраїнська, бо ж вона була в нас і мовою нашої літератури і мовою освічених класів. Вимова церковно-слов'янського тексту в нас завжди була своя, українська, але Росія силою була накинула нам свою російську вимову. Тепер ми цю російську вимову відкинули, як чужу нам, і вернулися до своєї рідної, споконвічної української вимови, що довгі століття була в нас.

А по деяких храмах служать у нас і живою українською мовою. Робиться це тому, що Христос заповів Своїм учням (Матвій 28. 19—20) рознести Його науку, Святу Євангелію, по всьому світові: „Тож ідіть, і навчіть всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, і навчіть їх зберігати все те, що Я вам заповів був". А чи можна ж усі народи навчити Божої науки якоюсь одніею мовою? Ні, це можна зробити тільки рідною мовою кожного окремого народу, такою мовою, щоб її кожен зрозумів. Ось через це в багатьох православних Церквах Служби Божі правляться й Євангелію читають таки живою, зрозумілою, своєю мовою, наприклад у сусідній нам Румунській Церкві.

Апостол Павло навчає про це так само: „Церкві волію п'ять слів зрозумілих сказати, щоб і інших навчити, аніж десять тисяч слів (чужою) мовою" (І Кор. 14. 19).

Отже Апостол найясніше наказує, щоб по Церквах служили так, щоб вірні все зрозуміли. Ось через це по деяких Церквах у нас служать українською мовою. Служіння живою українською мовою не є ламанням своїх стародавніх українських звичаїв, — це те, що Христос зве доповненням, коли каже: „Я не руйнувати (Закона) прийшов, а доповнити" (Мт. 5. 17). В цьому відношенні рідна мова — шлях до Бога.

Отже, бережімо й любімо свою рідну мову. Любімо її в цьому: в книжці, в пісні, в розмові. Ніколи не цураймося своєї рідної мови, де б то не було: чи в себе дома, чи серед чужих. І не вільно ніде ховатися з рідною мовою, заступаючи її іншою. Рідна мова — то душа народу, і хто цурається її — той душі своєї цурається.

Рідна мова близька й мила кожній людині, і тільки людина з порожнім серцем не чує її матернього тепла та небесної краси. Рідна мова гріє нашу душу божественним огнем, вона бренить для нас небесними звуками. Ось тому то рідна мова зветься мовою матірною: це та мова, якою рідна мати співала над нашою колискою наші найперші пісні, що бреніли нам янгольськими звуками, звуками, яких ми ніколи в житті не забуваємо й не забудемо. Ці небесні звуки рідної мови завжди бренять нам ціле життя неземною музикою, вкрашуючи нам сіре життя й нагадуючи про небесне. І як любимо ми свою рідну матір, так само ми повинні любити й свою рідну мову, і не тільки любити, але й шанувати та берегти її.

Блаженна людина, яка рідну мову свою береже та шанує.

Іларіон,
Архиєпископ Холмський
і Підляський.

побудували новий зразок підводного човна-літаконосця. Він так збудований, що на верху має щось у роді щільно замиканої шопи, в якій возить літаки. На випадок потреби відкривають її двері і літак вилітає.

Відділи важких німецьких бо-евих літаків успішно атакували ворожі кораблі на Середземному морі й в пристанях Північної Африки. У західній частині Середземного моря німецький підводний човен затопив ворожий кружляк й ще один менший воєнний корабель.

В повітрі і на морі

Минулого тижня ворожі летуни заатакували в ночі місто Кельн над Райном і важко ушкодили поцілами бомб славний на ввесь світ місцевий собор. Кельнський собор загально вважають одним з найкращих пам'ятників середневічного ґотичного будівництва. Другий подібний собор є ще в північноіталійському місті Міляно. На вістку про бомбардування тієї величавої святині папа Пій XII. висловив з того приводу свій жаль, доручив повідомити про те католицьку церковну владу у Кельні. Одночасно папський нунцій у Берліні дістав доручення зладити докладний звіт про знищення собору. Підчас цього налету на Кельн ворог утратив 26 бомбовиків. Загалом у червні ворог утратив над Німеччиною й західними зайнятими просторами понад 614 літаків, між якими було 408 чотиримоторових бомбовиків.

Згадані летунські втрати англійців та американців доказують, що німецька протилетунська оборона сильна й останніми часами ще більше зміцнилася. Вже самі англійці звернули увагу на те, що Німеччина має велике число ловецьких літаків. Крім того спеціяльно сильно розбудовано протилетунську оборону Райнської промислової заглибини. Боронить її 3000 протилетунських батерій, 2000 рефлекторів і 1200 ловецьких літаків.

У червні німецькі підводні човни, воєнні кораблі і літаки затопили 31 ворожих кораблів загальної містоти 149.000 тон. Крім того вони важко ушкодили 51 ворожих кораблів загальної містоти 250.000 тон. В тому ж часі ворог утратив 1 кружляк, 1 нищильник, 1 підводний човен і 16 висадних човнів.

Оживлення на Тихому океані

На Тихому океані в просторі на північ від Австралії прийшло до нових боєвих дій. Великі американські збройні сили, підвезені на кораблях, висіли на островах Рендова й Нова Джорджія. Обидва ті острови входять до групи Соломонських островів і положені на північний захід від острова Ґвадальканар, на якому американці висіли минулого року. Згідно з вістками з японської столиці, Токіо, ворог має мати 10-тикратну перевагу в сухопутньому війську, що там висіло. Крім того, як кажуть, він має також летунську перевагу на острові Рендова, де американці зайняли пристань Віру. Підчас висаду ворог потерпів великі втрати: японці затопили 3 ворожі кружляки, 5 нищильників, 6 транспортових кораблів та ушкодили 1 нищильник і 1 транспортовий корабель. Одночасно ворог утратив понад 77 літаків. Незалежно від важких боїв за володіння обома згаданими островами, японське летунство безперервно атакувало Порт-Дарвін у північній Австралії.

Ворожими висадами на острови Рендова і Нова Джорджія командує американський генерал Мек Артур, що колись в 1941/42 рр. боронив Філіпін а опісля втік до Австралії. З приводу його останнього десанту американці наробили крику, що це початок „нової, великої офензиви" проти Японії, як „серця твердині Азії".

З інших подій на Далекому Сході заслуговує на згадку акція провідника індуських націоналістів Субгас Чандра Бозе й японська політика супроти Нанкінського Китаю. Отже Бозе проголосив, що починає творити з індусів, які перебувають за границею рідного краю, велику індуську визвольну армію. Знову японський уряд заявив, що передає китайському національному урядові Ванчінвея у Нанкіні колишню міжнародню концесію у Шангаю, що обіймала майже ціле це багатоміліонове місто.

Нова жертва

Американці знову загарбали нову французьку колонію. На цей раз іде про острів Мартиніку у т. зв. Західній Індії, тобто у західній частині Атлянтійського океану між Північною й Південною Америкою. Після програної Франції в 1940 р. до пристані цього острову Фор де Франс утікло кілька французьких воєнних кораблів. Один з них — як кажуть — завіз туди велику частину золота французького державного банку. Американці вже тоді наставили очі і на кораблі і на золото. Тому вони шукали за відповідною притокою. Спочатку вони зажадали розброєння французьких воєнних кораблів, але це їх не вдоволило. За якийсь час вони видвигнули закид, що Мартиніка дає захист німецьким підводним човнам і зажадали, щоб острів піддався їм. Коли ж французький губернатор не погодився на те, американці в квітні ц. р. зірвали з ним дипломатичні взаємини і почали бльокаду острова. Після понад 2-ох місячного спротиву губернатор адмірал Робер мусів піти на американські домагання, бо на острові вже цілком не було харчів, а збройна боротьба була безнадійна.

На другому березі

З подій „на другому березі", тобто в ворожому таборі, найбільше уваги звернуло те, що недавно Черчіль сказав про воєнні пляни аліянтів в Европі. З його слів виходить, що якихось великих воєнних дій треба сподіватися, заки ще „впаде осіннє листя". Рівночасно Черчіль указав, що такі складні операції, як десанти вимагають великої підготови... Ще краще потішив американців міністер морських справ Злучених Держав, що американці повинні приготовитися ще на 3—4 роки війни! Далі у ворожій пресі появилася вістка, що Сталін має зустрінутися з Рузвелтом і Черчілем, але не подано ні де, ні коли. З того самого джерела вийшла вістка про те, що Молотов стане большевицьким представником у Лондоні. Рівночасно з тим большевики разураз указують на те, що англійці й американці повинні почати якісь більші боєві дії в Европі, бо летунські атаки на Заході їх зовсім не відтяжують.

В кількох словах

Підчас ворожої летунської атаки на Кіль, згинув американський генерал Ферест, що проводив відділом американських бомбовиків.

Італія святкувала треті роковини смерти маршала летунства Бальбо. Над могилою пок. маршала промовляв секретар фашистівської партії Скорца. Він заявив, що є тільки дві можливості: — „перемогти або вмерти!"

Японські підводні човни затопили в червні 11 ворожих кораблів загальної містоти 85.000 тон.

Держави, що воюють з Японією або зірвали з нею дипломатичні взаємини, інтернували 600.000 японських громадян, що жили за кордоном. Їм на допомогу тепер переводили у Японії збірку. Кожний японець пожертвував 10 єн.

Еспанський міністр для справ фаланґи зажадав виключення з тієї партії 5-ох визначних членів тому, що вони приймали участь в монархістичній маніфестації. Остаточне рішення видасть ген. Франко.

Англійський король іменував лордом марш. Вейвела, що став віцекоролем Індії.

Як масакрували в'язнів

(ОПОВІДАННЯ СЕЛЯНИНА З ЖОВКІВЩИНИ)

Я сидів уже три місяці в тюрмі при вул. Сапіги-Лонцького у Львові. В келії було нас в останньому часі 8, самі українці: селяни, робітники й інтелігенти.

В понеділок, 23. червня 1941 р., менш-більш коло 6 год. попол., приказали нам негайно зійти вниз з речами. Я і мої товариші з камери опинились у келії в партері, де всіх нас було тепер точно 20. Також до інших камер у партері стягнули всіх в'язнів з обох горішніх поверхів.

Нараз двері нашої камери відкрились і в них появилися з револьверами в руках сам начальник тюрми і 3 сторожі-енкаведисти. Начальник крикнув: „Ложісь“ і став стріляти негайно по нас усіх, а за ним і згадані енкаведисти. Один з них, здається, спочатку не стріляв, то начальник крикнув до нього: „Стреляй, с... синоф, чево стоіш?“ Я впав відрухово один з перших на долівку, на мене повалились тіла моїх постріляних товаришів. Деякі з них не сгинули відразу, але ще мучились; більшість, постріляна кількома кулями, померла на місці.

Потім начальник і три енкаведисти перейшли до інших камер на партері і постріляли людей таксамо, як у нас. Я не був навіть ранений і не стратив ні на хвилину притомности: я обмазав собі все лице кров'ю, що спливала з голови постріленого Маркуся, який упав на мене і, вже вмираючи, мазав мене сам власною кров'ю, щоб я міг урятуватись. За якийсь час енкаведисти вернулися знову до нас і віддали ще кілька стрілів до тих нещасних, що рухалися, або давали ознаки життя. Потім — все затихло.

За якої пів години я дуже обережно піднявся і розглянувся по коридорі й сумежних камерах: всюди там лежали помасакровані тіла в'знів, цілі їх стоси, а нікого з енкаведистів не було. Я пробував сховатися спершу на горі, на стриху, але там було замкнено. Тоді я, ввесь окривавлений, але цілий, перебіг одним махом подвір'я і сховався в густих кущах, що ростуть там від вул. Томіцького. Я пробував спуститися на ту вулицю, але по ній ходила ввесь час сторожа з енкаведистів, і я чекав до ночі.

Вночі я також не міг з тих кущів утекти, бо, коли тільки обережно виглянув на вулицю, все бачив сторожу. Зрештою я чув її кроки. Тої пам'ятної для мене ночі бачив я з кущів також, як енкаведисти закопували помасакровані тіла в'язнів у спеціяльно на ту ціль викопаній ними могилі попри сам мур в'язниці. Деяких що ще, видно, давали ознаки життя, добивали.

В кущах пересидів я у смертельній тривозі всю ніч. Я трохи обчистився від крови та обмив лице землею і власною сечею. Була може 4. година рано, як сторожа пішла на подвір'я: я скористав з тієї хвилини, скочив на ринву сусіднього дому, спустився по ній бистро на діл і пішов кульгаючи попід доми (я звихнув ногу) до недалекого помешкання свого знайомого.

Так я урятувався чудом — один на кількасот людей — від певної смерти

Св.

Листи з чужини

За щирість і довір'я

Шановний Пане Голово!

На деякий час перервав я наше листування, бо довелось мені відбути в міжчасі кілька поїздок. У чергових листах постараюсь теж з Вами поділитися деякими моїми поміченнями та спостереженнями з цих поїздок.

В цьому листі торкнуся питання, що мабуть непокоїть більшість наших людей з одної галицької підгірської округи. Листа цього передала мені Редакція, що одержала його від У. Ц. К. Хоча є засада, що на непідписані листи не відповідається, бо не заслуговує на відповідь той, що немає нідваги брати відповідальність за свої власні слова, то я рішив на сторінках нашого часопису обговорити деякі пекучі справи, що порушені теж у згаданому листі. Спонукує мене до того передусім бажання, щоб між нами, українцями, була завсіди й то навіть у найважчих хвилинах правдива щирість та взаємне довіря, бо без того ніколи не може вирости наша національна сила. А чей же саме до неї всі ми змагаємо!

В черзі болячок, що з'ясовані в згаданому листі, точніше обговорені такі: переселення, справа перевозу харчів залізницею та інші пекучі проблеми. Невідомий автор листа дуже огірчений цими подіями та робить дуже прикрі висновки, дошукуючись вини в нашому українському проводі. Поцікавився я цими наболілими питаннями дещо основніше та сягнув по вияснення до самого джерела — до УЦК. Пощастило мені дістати дуже точні інформації та вгляд у всі важніші документи. Годі про це тут широко розписуватися, тому поділюся тільки сутєвими поясненнями щодо кожної наведеної справи.

Переселення з кількох сіл у Галичині було воєнною конечністю. Німецька влада мусіла дати нім. збігцям дах над головою, а призначила до цього колишні німецькі колонії, що хвилево були заселені українськими переселенцями. Очевидно, що переселення наших селян є дуже прикрою річчю і тому УЦК робив всі можливі заходи (бачив я цілий ряд обширних писем), щоб переселення обмежити до якнайменшої кількости осель та щоб нашим переселенцям забезпечити якнайкращі умовини поселення на нових місцях. І це у великій мірі осягнено.

Друга справа з перевозом харчів. В основному це річ законом не дозволена й тому годі цьому противитись. Проте УЦК робив цілий ряд заходів, щоб забезпечити українських подорожуючих перед різними прикрощами, що деколи трапилися на деяких залізничних двірцях. Згідно з інформаціями з краю, вже від довшого часу під цим оглядом наступили поправні відносини та повідинка з людьми підчас подорожі залізницею не дає приводу до ніяких нарікань.

Про справу виїзду робітників до Німеччини на працю треба б зовсім широко писати, бо їй присвятив УЦК дуже, а дуже багато уваги і, славити Господа, осягнув справді поважні успіхи. Перше, що кожна думаюча людина мусить признати, це те, що обов'язок праці для воєнних цілей підчас війни є безсумнівною конечністю. Яка б держава не була, то його мусить вимагати. Що правда, при переведенні набору робочих сил було початково чимало недотягнень, а часом і прикріших випадків, але, завдяки щораз тіснішій співпраці наших комітетів з відповідними урядовими чинниками, ці відносини основно поправилися. В парі з тим наступило теж повне покращання життєвих умовин наших робітників у Німеччині, що тепер користуються такими самими правами, як робітники всіх европейських народів. А це дуже великий не тільки економічний, але й політичний осяг!

З правдивою радістю довідався я про теперішній шлях справи „Української Служби Батьківшині“. Німецька влада вповні узглянила поставлення У. Ц. К. і зарядила основну реорганізацію цієї важної установи. Відтепер „Українська Служба Батьківщині“ має бути зорганізована на зразок німецької „Служби праці“ з відповідним виряддом, технічним і тіловиховним вишколом, з культурною опікою та відповідними харчевими й мешкальними удогідненнями. За переведення всіх цих уліпшень має старатися український уповноважений, що для більшої поваги дістав військовий однострій та ступінь сотника. Думаю, що це немаловажний осяг, тільки треба, щоб наші люди зуміли його якслід оцінити.

Вкінці поцікавився я нарієканням у зв'язку зі справою арештів та інших твердих наслідків воєнного часу. Справа незвичайно складна та дразлива. Перше головне вияснення, це твердий-невмолимий закон війни. А скільки буває випадків, що дорослі люди поступають гірше за малих дітей та, так сказати б, самі прикладають пальці до розпечених дверцят... А скільки тут лиха від довгих язиків, необережних поступовань, легковаження строгих воєнних приписів та провокацій підступної ворожої пропаґанди! Не зважаючи на це все, У. Ц. К. робив і робить незвичайно багато заходів, щоб захоронити наших людей, та щоб прийти їм з допомогою Зокрема лежить це дуже на серці самому Провідникові У. Ц. К., що стукає, де тільки можна б, щоб український нарід поніс якнайменше жертв у цій важкій добі. Це ствердив я на основі безчисленних протоколів з відбутих Провідником інтервенцій у різних урядових чинників тут і в Берліні. Шкода, що немає змоги інформувати докладно про ці всі справи широких кругів нашого громадянства, бо тоді певно вийшла б на яв уся брехня підлої ворожої пропаґанди, що змагає тільки до одного: знівечити щирість та захитати довір'я до нашого Українського Проводу, щоб через це підкопати нашу національну силу. Але дарма, це нашим ворогам ніколи не вдасться! А за це мусимо всі ми з усіх сил дбати! То ж до чину!

Шлю щирий привіт

Ваш В. Г.

Перед організацією УЦК величанські завдання. Поможемо їх виконати, коли точно вплачуватимемо національну вкладку.

Нашій селянці треба більше освіти

Жінка — це в хаті головний опікун родини і від неї у великій мірі залежить, чи з маленьких діточок, що їх виховання лежить в її руках, виросте нове, здорове на душі і тілі покоління. Жінка є не лише виховницею, вона є господинею в хаті, вона є тою, що, по словам народної приповідки, „тримає три вугли хати“, а чоловік щойно четвертий.

Зокрема велику і відповідальну ролю сповняє в нас жінка-селянка, бо ми, як хліборобська нація, мусимо собі усвідомити, що виховання українського народу починається здебільша саме під селянською стріхою. Там виковується доля нації. І коли селянська родина буде культурна, здорова, господарна і національно свідома, здисциплінована, то і така буде вся нація. Вдержати чистоту народного організму, збільшити його силу і здоров'я, виховати і виплекати дітей на добрих і свідомих громадян, це основне завдання жінки під сучасну пору.

А тепер погляньмо, як ця справа виглядає в нас часто на селі. В нас нема звичайно поділу праці між жінкою і чоловіком. Передовсім жінка-селянка занадто обтяжена працею. Вона працює в полі, в городі, пере, миє, варить їсти, бавить діти, ходить коло худоби і т. д. Їй не стає часу, щоб виконувати кожну роботу точно, а внаслідок того неточність і поверховність у виконуванні праці переходить в неї у привичку, стає другою її вдачею.

Супроти того виринає думка: треба справу так наладнати, щоб жінка, попри свою конечну роботу в городі й у полі, могла більше уваги посвятити домашній господарці і вихованню своїх дітей.

Як можна навчитися добре зорганізувати свою працю і виконування обов'язків?

Передусім кожна дівчина повинна завчасу підготовитися до обов'язків матері-господині.

Де вона може того навчитися?

На це є різні господарські доповнюючі курси, господинські школи (до яких в деяких селах чомусь наші дівчата, на жаль, не дуже радо ходять) Українські Освітні Товариства, господинські секції, кооперативи, кружки „Сільського Господаря“. З них може дуже багато скористати наше сільське жіноцтво

Ч. К.

Ще про бл. п. Івана Пастернака

У „Холмській Землі" помістили ми недавно ширшу згадку про покійного сенатора Івана Пастернака, на якого хату в селі Хорошенці, повіт Біла Підляська, в ночі з 22 на 23 травня ц. р. напали бандити й тяжко поранили кулями. Одна куля пробила йому голову, друга застрягла в легенях. В непритомному стані перевезено його до лікарні в Білій, де він і помер 25 травня ц. р. бо був смертельно ранений й ніякі лікарські заходи не могли йому врятувати життя. Поданий нами життєпис Покійного доповняємо нині деякими даними, яких ми не мали тоді, коли писали посмертну згадку. Іван Пастернак родився 16 червня 1876 р. в селі Новий Павлів, бувшого староконстантинівського повіту, на Підляшші, у селянській сім'ї Степана Пастернака. Сімнадцятлітнім юнаком поступив він у 1893 р. до учительської семінарії в Білій Підляській, яку й закінчив в 1896 р. і цього року одержав учительську посаду в селі Сушно, володавського повіту, де вчителював два роки. В 1898 р. перенес. його на вчительську посаду до с. Добратичі, пов. Біла Підляська, а в 1902 р. до села Остроменча, константинівського повіту. В р. 1906 одержав він посаду старшого учителя в двоклясовій школі (городськоє училіще) в місті Янові Підляському, а в 1913 р. перенесено його до міста Білої на передмістя Воля. В часі евакуації в 1915 р. виїхав до міста Орла на Московщині, звідкіля вернувся в 1918 р. до села Хорошенка, де мав невеличке селянське господарство, на якому й господарював до своєї смерти, коли польська влада не прийняла його до учительської служби. За польських часів розвинув ширшу громадянську діяльність на рідному Підляшші, звідки був вибраний сенатором в 1922 р. на каденцію в рр. 1922—1927, про що написали ми обширніше у посмертній згадці. Похоронено його на православному цвинтарі в Білій 27 травня ц. р. Залишив вдовою дружину і двох синів інженерів, що працюють в Україні.

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

РОЗВІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО І ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Кодень, пов. Біла Підляська.

В містечку Кодні колишнє українське населення у великій мірі облатинилося й ополячилося. Православним забрали поляки їхню православну церкву й передали її уніятам з „польского всходнєго обжондку", яких є всього кілька родин. Дотеперішні заходи настоятеля православної парохії в Кодні о. Онуфрія Іванюка, священика з Буковини, що знає німецьку мову, про зворот церкви православним, остали покищо без успіху. Православні богослуження відправляються у звичайній хаті, яка не може змістити всіх вірних і багато з них мусить стояти на дворі. Всі церковні богослужби відправляється в Кодні живою українською мовою і — очевидно — в українській мові виголошується і проповіді. Це має своє значіння, бо місцеве населення було вже дуже ополячене, а давніше частинно діяли й московські впливи. До поширення й скріплення національної свідомости в Кодні причиняється також українська народня школа, а від початку цього року і часопис „Холмська Земля, що має вже 40 пильних читачів. Цілістю національної праці і організації кермує місцева Делеґатура УДК з Білої, а душею всього є тут о. Іванюк, людина з вищою освітою, що зразки національної праці винесла з рідної Буковини. Як голова Делеґатури о. Іванюк обїхав села, де мешкають українці, у волостях Заболоття, Тучна та інші, навязав звязки з місцевим українським населенням та здобув його довіря. До Делеґатури відносяться наші люди у всіх своїх справах, де треба написати до влади німецьке подання, або і особисто походити за справою у німецьких властей. Населення за почином о. Іванюка привчилося складати жертви на національні цілі. Мешканці Кодня зложили на полонених 97 зл.; збірка на писанку дала 128 зол., а на національний фонд 150 зл. Крім цього народня школа в Кодні, якою кермує о. Іванюк, дала в рр. 1942 і 1943 пять докладів про українознавство для старшого громадянства і вісім для школярів та їхніх батьків на різні національні теми.

У ПОКЛОНІ ВОЖДАМ

Косинь на Володавщині

Роковини смерти двох Вождів відсвятковано в Косині, вол. Собібор, панахидою в місцевій церкві, а пополудні академією в школі. Приявні вчителі з Косиня і з Мачошина разом зі своїми шкільними дітьми та місцеві громадяни.

З ДІЯЛЬНОСТИ У. О. Т.

Воля Угруська на Володавщині

Як і в інших Українських Освітніх Товариствах (УОТ), так і в УОТ у Волі Угруській діяльність у зимовому і весняному сезоні обмежилася до праці аматорського гуртка. І так заходом аматорського гуртка при УОТ-і поставлено такі театральні вистави: 1. „Запорозький Клад"— комедія, поставлена 5 разів, а саме: дня 24 і 30 січня ц. р. у Волі Угруській, 14 лютня ц. р. в Стульні, 21. лютня ц. р. в Осовій і 28. лютня ц. р. в Жолобку (всі ці села находяться на терені волости Собібор). 2) „Хмара", драма М. Старицького, поставлена у Волі Угруській два рази: 16. травня ц. р. для старших і 22. травня ц. р. для дітей. — Крім цього заходом УОТ-ва спільно з українською народньою школою у Волі Угруській влаштовано „Ялинку" для дітей, а 21. березня ц. р. свято Т. Шевченка. Всі ці виступи драмат. гуртка пройшли з добрим матеріяльним успіхом. Дня 26. травня ц. р. на зборах членів УОТ-ва ухвалено вислати до Делеґатури УДК у Володаві 600 зл., як належний відсоток з доходу з вистав. Крім цього дано 200 зл. на православну церкву в Угруську. Решту грошей — 2000 зл. — призначено на побільшення декорацій і набуття театральних строїв.

З ЖИТТЯ У. О. Т.

Володава

Дня 20. квітня ц. р. відбувся в У. О. Т. у Володаві доклад на тему „Леся Українка", який виголосив проф. д-р Бабій з Холма на запрошення проводу УОТ-ва. Приявних більше, ніж 100 осіб — старших і молоді та гостей з дооколичних сіл. Доклад, як звичайно в д-ра Бабія, був надзвичайно цікаво написаний і відчитаний та залишив на приявних, зокрема на молоді, сильне враження. Це вперше вона запізналася докладно з одною з найбільших постатей в нашій літературі, тому слід побажати, щоб провід товариства зорганізував ряд докладів на подібні теми і в цей спосіб дав молоді більше знання з ділянки літературно-історіознавства України.

ІВАН КРИП'ЯКЕВИЧ

Із Підляської старовини

БІЛЬСЬКИЙ ПОВІТ

Докудів. Був колись містечком і мав значні ярмарки. Церква дістала землі 1696 р.

Києвець. Церква згадується в другій половині XVI ст. При копанню ровів відкрито останки старовинної зброї.

Кленовиця. Церква заснована в 1703 р.

Кобиляни. Церква існувала вже перед 1679 р.

Кодень. Існував уже в XV ст., а в 1513 р. став містом. У міському уставі зазначено, що половина членів ради має бути грецької віри; це свідчить про український характер давнього міста. Православний пан, Павло Сопіга, коло 1550 р. побудував у замку церкву св. Духа у готично-візантійському стилі. За містом була друга церква св. Михайла. Місто було відоме з шевства, ткацтва і виробу сукна. Над Бугом був панський двір з великим садом.

Константинів. Згадується вже в 1452 р. під назвою села Козіради. Пізніше став містом і дістав нову назву від імени Констанції Седльницької. Церква існувала від XV. ст., а в 1834 р., побудовано муровану святиню. Була тут магнатська палата з гарним парком.

Копитів. Церква дістала фундацію 1772 р.

Корощин. Церкву заснував в 1572 р. Петро Шуйський.

Костеневичі. Церква дістала землю в 1673—1682 р.

Костомолоти. Це старовинна оселя: знайдено тут доісторичне крем'яне знаряддя. В актах згадується в 1412 р. Час заснування церкви невідомий.

Кричів. Церква існувала з давніх часів; в 1683 р. побудовано нову церкву. В лісі Курганки є дві великі могили, які нарід називає шведськими, але вони мабуть походять з давніших часів. Був тут старовинний двір з гарним парком.

Лебедів. Це старовинна оселя; на піскових надмах знайдено останки доісторичного життя; є також давнє цвинтарище, яке нарід називає шведським. В документах село згадується 1565 р. Про початки церкви нічого не відомо.

Лісна. Був тут замок, зруйнований в XVII ст. Лісна була давніше містечком і мала свої ярмарки. В 1683 р. стала славна появою чудотворної ікони Божої Матері.

Ломази. Згадуються в 1447 р., а містом стали 1568 р. Церква існувала здавна, але першу згадку маємо з 1784 р.

Луківці. Церква одержала надання земель 1695 р.

Ляцьк. В 1795 р. побудовано каплицю, що належала до церкви в Довгобродах.

Макарівка. Церква дістала землі в 1701 р.

Неплі. Церква дістала надання в 1686 р.; муровану церкву виставлено в 1769 р. Була тут панська палата з садом, з якою до недавніх часів залишилися старі дерева, що мали по парусот років (ялівець, тис і ін.).

Носів. Церква існувала вже 1585 р.

Ополе. Церква була з давніх часів: вже в 1511 р. відновив її Василь Кописць. Нова церква була побудована в 1821 р.

Ортель Княжий. Оселя відома в XV ст. під назвою Вортол. Церква існувала з старих часів, в 1626 р. вже її відновлювали.

Ортель Королівський. Церква згадується в 1680 р.

Піщаць. Існував в XV ст. і був містом, в якому відбувалося 16 ярмарків річно. Церква одержала землі в 1570 р. В 1840 р. стара церква погоріла.

Пратулин. Згадується в 1478 р. Давніше оселя звалася Торново, в 1732 р. стала містом під теперішньою назвою. Був тут також замок. Церква існувала перед 1676 р., а в 1852 р. побудовано нову.

Розвадівка. Церква існувала в XVI ст.; нову церкву побудували в 1779 р.

Рокитно. Відкрито тут скриньковї гроби з доісторичних часів. Село згадується в документах XV ст. Церква дістала надання земель в 1699 р.; побудував її Трохим Загор. В 1859 р. виставлено нову церкву.

Свори. Церква мала надання з 1596 і 1603 р. В 1648 р. були тут запорізькі козаки.

Сичин. Церква мала існувати вже в XV ст. В XIX ст. була у занепаді, покрита солом'яною стріхою — перестали у ній служити.

Славатичі. Церква Покрова Богородиці була заснована в 1698 р.

Тереспіль. Місто засновано на землях села Болотоква, а своє ім'я воно дістало від Тереси, жінки Йосифа Слушки, коло 1697 р. Церква згадується в 1745 р., вже тоді її відновлювали.

Хорощинка. Церква дістала землі в 1752 р.

Цицибір. В 1655 р. побудовано нову церкву.

Яблочна. В XV ст. пани Богуші заснували манастир, що був релігійним осередком православного Підляшшя, навіть тоді, коли майже всі церкви прийняли унію. Славні були прощі в день св. Онуфрія. Церква мала надання з 1750 р. Манастирські будинки побудовано в 1840 р.

Янів. Згадується в 1453 р. як село Порхів. В 1465 р. став містом і нове ім'я дістав від Яна Лосовича. Був тут також замок. Церква св. Косми і Дам'яна була заснована в XVI ст.

У більському повіті в різних часах існувало 66 церков в таких оселях: 1. Березівка, 2. Біла, 3. Бубель, 4. Буковичі, 5. Витулин. 6. Вишниці, 7. Воскреничі, 8. Ганна, 9. Гнійно, 10. Голешів, 11. Головно, 12. Горбів, 13. Городище, 14. Груд, 15. Добринь, 16. Добратичі, 17. Довгалиска, 18. Довгоброди, 19. Докудів, 20. Жещинка, 21. Заболоте, 22. Загорів, 23. Замістя, 24. Києвець, 25. Кленовиця, 26. Кобиляни. 27. Кодень, 28. Константинів, 29. Копитів, 30. Корощин, 31. Корчівка, 32. Костеневичі, 33. Костомолоти, 34. Кошоли, 35. Кричів, 36. Лебедів, 37. Лісна, 38. Ломази, 39. Луківці, 40. Ляцьк, 41. Макарівка, 42. Межилісся. 43. Мутвиця, 44. Неплі, 45. Носів, 46. Ополе, 47. Ортель Княжий, 48. Ортель Королівський, 49. Павлів, 505. Піщаць, 51. Полоски, 52. Полюбичі, 53. Пратулин, 54. Розвадівка, 55. Рокитно, 56. Ромашки, 57. Росош, 58. Свори, 59. Сичин 60. Славатичі, 61. Сла в'ятинок, 62. Тереспіль, 63. Хорощинка, 64. Цицибір, 65. Яблочна, 66. Янів.

З українських земель

ЄП. ДАМАСКИН — АРХИЄПИСКОПОМ ВОЛИНСЬКИМ.

КОВЕЛЬ. Новим головою автономної православної церкви в Україні став дотеперішній кам'янець-подільський єпископ Дамаскин. Його вибрали на синоді православних єпископів у Ковлі, надаючи йому одночасно чин архиєпископа волинського. Таким чином він став заступником архиєпископа Олексія крем'янецького, що його недавно вбили большевицькі бандити.

ТРУДОВА ПОВИННІСТЬ.

У всіх зайнятих східних областях України провадиться тепер обов'язковий перегляд молоді обох полів, народжених у 1922-25 роках. Молодь ця буде використана для відбудови місцевого господарства та міст, а частково також у Німеччині. Термін обов'язкової праці — два роки.

НАРАДА УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Дня 14. червня ц. р. в Харкові відбулася конференція українських письменників та наукових працівників. Основну увагу на конференції приділено питанням розвитку українського письменства у визволених районах.

На конференції були вислухані реферати М. Наконечного: „Честь і хвала українській мові", М. Куп'янського: „Проти большевицької русифікації української мови", проф. В. Петрова: „Сучасна українська поезія", проф. Марко: „Обличчя німецької поезії".

Ці виклади наочно демонстрували спорідення української мови й літератури з культурою Заходу й успішну боротьбу з ворожими нам русифікаційними заходами московських гнобителів.

КІЛЬКІСТЬ ЧУЖИНЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ У НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН. — Від початку цієї війни кількість чужинецьких робітників у Німеччині постійно росла. З самого початку війни нараховано в німецькому господарстві всього пів міліона чужинецьких робітників. Це число по кінець травня ц. р. зросло до імпозантної кількости 12.100.000. У 1941 році в німецькій зброєвій господарці працювало більш-менш 1.300.000 німецьких та чужинецьких робочих сил, у 1942 році це число зросло вже до 2.800.000, а до кінця квітня 1943 року зросло знову на дальших 1.200.000. Разом придбано нових 5.300.000 людей до праці. До цього доходить ще деяка кількість тих, які для зброєвої продукції працюють тільки посередньо, як ось, наприклад, у гірництві, в деревному промислі, в організації Тодта і Шпера. Для сільського господарства від 1941 року придбано майже 4,5 міліона нових робочих сил.

В Італії оголошено листу святинь, поцілених досі англо-американськими бомбами. Загалом збомбардовано 120 церков, з того 29 у Генуї, 22 в Неаполі, 27 у Палермо, 24 у Турині, 5 у Катанії, 5 у Медіолані, 2 у Бріндізі, 2 у Мессіні, 2 в Савоі і по одній в Чівіта Веккія і в Трапані.

УКРАЇНСЬКА САДОВИНА ДЛЯ ВСІЄЇ ЕВРОПИ

Часопис „Іль Кор'єре Меркантіле" повідомляє італійських читачів, що Україна така багата на овочеві сади, що може забезпечити, на думку спеціялістів, запотребування всієї Европи. Овочеві садки в Україні, зараховуючи до неї й Крим, займають тепер простір коло 600 тисяч кв. гектарів.

ПАСТИРСЬКІ КУРСИ

При Полтавській Єпархіяльній Управі Автономної Православної Церкви з 1 липня ц. р. відкрито Пастирські Курси для підготови священиків для Полтавської і Харківської областей.

Від 11. до 17. липня затемнення обов'язує від год. 10.15 веч. до 4. рано.

Земля в користування промислових закладів в Україні. На основі розпорядження влади сільсько-господарські установи в Україні уповноважені дати землю в користування під управу городовини промисловим закладам, в яких працює принаймні 50 робочих сил. Величина приділеного куска землі залежитиме від числа зайнятих у даному підприємстві робочих сил, та з правила він не сміє бути більший, як 500 кв. м.

Які де будуть жнива?

Багатий урожай збіжжя в Болгарії. В частині Болгарії над Егейським морем роботи біля збору збіжжя в повному розгарі. Почасти збіжжя вже зібрано. Жнива почалися також в урожайних околицях Пловдеву та розпічнуться незабаром також у північній Болгарії. Всюди числять на добрий збір.

Ранній збір пшениці у Хорватії. Внаслідок сприятливої погоди, збір пшениці в Хорватії відбудеться в цьому році яких 14 днів швидше як звичайно. Вигляди добрі.

Добрі вигляди на жнива в Данії. З перших оцінок врожаю виходить, що вигляди на врожай пшениці в усій країні під теперішню пору кращі, як у минулому році. Вигляди на врожай окопових оцінюють трохи менш, як на середні, але картопель і бруки сподіються кращих, ніж в 1942 році.

Фінляндія сподіється добрих жнив. Сільсько-господарські спілки в Фінляндії повідомляють, що після корисної весняної погоди можна сподіватися кращих жнив, як звичайно, та що в цьому році жнива дадуть більший прибуток, як у минулому. Не враховуючи північної Фінляндії, стан сільсько-господарських культур так озимих, як і ярих, задовільний. Цьогорічну програму управи землі у великій мірі виконано. При дальшій сприятливій погоді слід сподіватися в цьому році гарних жнив.

В Еспанії з урожаєм гірше. Вигляди збору збіжжя в Еспанії не дуже то добрі. Горяч, що передчасно наступила, спричинила шкоди, які трудно буде усунути. Тому, в найкращому випадку, можна сподіватися середнього врожаю. З частин країни повідомляють про загрозу врожаю бараболі від жука колорадо,

НОВИНКИ

— Львів у роковини большевицьких масакр. В другі роковини большевицьких масакр у Галичині відправлено дня 30. червня панахиду в церкві св. Спаса у Львові.

— Яворівщина вшановує пам'ять Шашкевича. Незвичайно урочисто вшанувала Яворівщина 100-ліття смерти пробудника Галицької Землі, о. Маркіяна Шашкевича. По всіх церквах священики відправили панахиду та виголосили відповідні проповіді. Підчас відправ по усіх селах гомоніли дзвони, пригадуючи населенню, що тому сто років помер батько галицького національного відродження.

— На Кримі почалися вже жнива. На кримському півострові, що, як відомо, є найтеплішою частиною України, почалися цими днями жнива. Погода сприятлива, жнива заповідаються краще, як у минулому році.

— Адапазар — купа румовищ. За вістками з Туреччини, землетрус знищив в Адапазар залізничну станцію, всі храми, всі громадські будинки та всі фабричні споруди цього міста. Тисяча будинків зовсім зруйнована, друга тисяча частинно не підходить для мешкання. Досі стверджено 1284 смертні жертви.

Місто Мехіко в небезпеці. Столиці Мехіка, місту тієї самої назви, грозить небезпека, що воно через кількасот років зовсім щезне з лиця землі. Заявив це професор Карілос, який дійшов до висновку, що місто Мехіко лежить на засипаному озері і тому ввесь ґрунт області міста насичений водою. Впарі з тим, як вода випаровує, ґрунт корчиться і западається. На тому мокрому ґрунті стоїть, між іншим, мехіканський собор та будинок опери. Вони вже сильно обсунулися і зазнали дуже поважних пошкоджень.

ЗДА все ще шукають нових плянтацій ґуми. ЗДА продовжують свої намагання, щоб принаймні в деякій мірі вирівняти втрачені великі припаси кавчуку південно-східної Азії. Після того, як деякі спроби вирощувати кавчукову рослину в середущій і південній Америці, з різних причин, не повелися, тепер оце, як повідомляють з Ню Йорку, робитимуть нову спробу з середущо американською республікою Костарікою.

Китайський уряд з осідком у Чункіні закинув будову дороги через Гімалаї з Китаю до Індії, бо це виявилося майже неможливе до переведення. Тепер Чанкайшек має тільки летунську сполуку з Калькутою а на північному заході дорогу до большевиків. Та літаками всього не привезе, а большевики самі не мають забагато воєнного приладдя.

• **28. 6. ц. р.** голова французького уряду Ляваль закінчив 60-ий рік життя. Мін. фон. Рібентроп післав йому з того приводу привітальну телеграму.

Жінка Чанкайшека заявила в Канаді, що навіть годі думати про те, щоб японців прогнати з їх островів. На її думку Японію можна заатакувати тільки з Китаю. Японська політика супроти Нанкіну дуже небезпечна для аліянтів.

На з'їзді шведського національного союзу мін. закордонних справ Ґюнтер заявив, що перемога совітів створила б найбільшу небезпеку не тільки для Фінляндії, але також і для Швеції.

Посмертні згадки

† ВОЛОДИМИР МЕЛЬНИЧУК.

Господар, голова кооперативи і солтис с. Воля Розвинницька в Ярославщині, Володимир Мельничук помер трагічно з ворожої кулі в неділю 6. червня 1943. р. Вбитий був зразковим селянином, громадянином, яких мало в селах Ярославщини. Відзначався працьовитістю та енергією, умів організувати громадянське життя на селі, займався освітньою працею, кооперацією, своїх дітей посилав до шкіл і скрізь боронив української справи за Польщі. За німецької влади став солтисом і добре кермував життям цілого села. Незломний і непохитний та завзятий у своїй праці й постановах, нічого не лякався і цим підбадьорював своїх односельчан. На похорон цього ідейного селянина-громадянина зійшлось селянство околиці, представники місцевих установ і сусідніх сіл, несли 12 вінків. З Ярослава приїхали представники УДК, ПСК і комбатантів, а з Синяви посадник Траска і парох о. Мельничук, брат Покійного. Похоронні обряди відправляли місцевий парох о. Ярка і о. Хомань з Розбора. В церкві прощав Покійного о. Ярка а над могилою промовляв інсп. Копистянський в імені ярославських установ, звеличавши гідно пам'ять і заслуги бл. п. Мельничука. Наприкінці промовив від родини о. Мельничук, якого слова зворушили до глибини приявних і викликали велике враження.

Смерть бл. п. Мельничука, це не перша жертва, яку понесли українці Ярославщини. Але це не зломило і не зломить наших братів, що живуть малими острівцями на колишній нашій, а тепер уже здебільша здепаціоналізованій території.

Є. Г.

† Василь Требушний, асистент Академії Мистецтв у Кракові, член усіх культурно-освітних установ, прожив 55 літ, помер дня 15. 6 ц. р. у Кракові, прийнявши Найсвятіші Тайни.

† Михайло Станишин, вістун Української Поліції у Чорткові, згинув у часі виконування службових обов'язків від жидівської кулі в 36. році життя. Похорон Покійного відбувся в його родинному селі Вербятині, пов. Бучач, 12 червня ц. р.

† Софія з Олеськових Федорчакова, кол. управителька школи „Р. Ш." ім. Т. Шевченка у Львові, померла 14 червня ц. р., в 57 р. життя. Похорон Покійної відбувся 16 червня на Личаківському цвинтарі.

Вічна Їм пам'ять!

ЧОТИРИ МІСЯЦІ НА ДАРАБІ.

Один молодий китаєць, що виконував службу на британському торговельному пароплаві, після того, як його корабель сторпедовано, кружляв повних чотири місяці по морі, а останні шість тижнів своєї примусової мандрівки пробув зовсім без харчів і питної води.

Він єдиний з усіх членів залоги корабля врятувався на плавучому плоті-дарабі, де був припас харчів і питної води на час двох місяців. Після того, як харчі й вода скінчилися, цей 25-літній китаєць живився рибою, що її він ловив на гачок, зроблений з частинки кишенькової лямпки. Нарешті, після 132-ох днів, коли він уже був близький смерти з голоду й виснаження та близький божевілля, його врятували та відвезли до лікарні, де він поволи, під лікарською опікою, приходить до здоров'я.

Корова тягловою силою

Основною тягловою силою у колишній Польщі був кінь, що також у війську відогравав поважнішу ролю. Корів—як тяглової сили, вживали дуже мало в сільському господарстві. У конській окрузі зорганізовано саме тепер уперше конкурс — на найкращий коров'ячий запряг. Конкурс поділено на три етапи: в першому етапі взяли участь у конкурсі корови з кожної окремої громади. У другому етапі взяли участь корови з 4-ох громад. Власники найкращих запрягів дістали збільшені премії. В третьому етапі найкращі запряги всіх громад станули до окружного конкурсу. В цілому допущено до окружного конкурсу 17 корів. При устійнюванні премії брали на увагу такі критерії: тяглова сила, найкраща упряж, найбільша видайність молока при рівночасній праці в полі, найбільша площина обробленої землі.

Цей конкурс являється першою видатною пробою більшого застосування корів до праці в полі, щоб мати змогу вжити коня до важніших завдань. Останні досвіди показали, що піскову землю можна дуже добре обробити коровами.

Вирубування дерева в Г.Г.

Недавно вийшло розпорядження в справі вирубування дерева. Розпорядження обов'язує від дня 15-го червня ц. р.

Кожний власник, чи посідач лісу обов'язаний — згідно з цим розпорядженням — в означеному речениці вирубати призначену Головним Відділом Ліси, чи іншою властивою лісовою станицею кількість дерева. Встановлений контингент обов'язує за кожним разом на один господарський рік, зн. на час від 1 жовтня до 30. вересня. Щоб рубати дерево понад визначену норму, або щоб рубати в лісах, на які в цьому році не наложено контингенту, необхідний дозвіл, що його дає Головний Відділ Ліси, чи властиві лісові службові станиці.

ШЛЮБНА ОБРУЧКА В ГНІЗДІ СОРОКИ

Круки й сороки любуються в блискучих предметах. Це й дало підставу назвати їх злодіями. І ось один селянин у місцевості Фрерупфельд біля Фленсбургу підглянув раз, що сорока дуже радо збирала до свойого гнізда всякі блискучі цяцьки. У сорочиному гнізді цей селянин знайшов між іншим кусок дзеркала, монету вартістю в 50 фенигів та золотий перстень. Перстень належав саме до дочки згаданого селянина, яка загубила його ще в минулому році підчас праці в загороді.

БОЛЮЧИЙ ШЛЮБ

На одному весіллі в Тешестіні (Судетенгау) в південно-західній Чехії трапилася цікава пригода. Весільні гості завважили в церкві, що молодий дуже неспокійно заховується підчас шлюбу, ставав з ноги на ногу, і час-від-часу безнадійно постогнував. Молода не могла зрозуміти, що таке з її нареченим могло статися, та боялася якоїсь катастрофи на порозі свого подружого життя. Одначе до катастрофи не прийшло. Зате, зараз по шлюбі вияснилося все. Молодий сів на лавку та гарячкувато скинув з ніг черевики, що його шалено тиснули. Після цього взяв під паху свої черевики, другу руку простягнув своїй щасливій жінці і пішов у шкарпетках додому.

НАРОДНІ ПРИКАЗКИ

Всяке насіння знає свій час. На город всьо сади — прийде зима, не знатимеш біди. Не вмієш шити, так і не пори. Чесне діло роби сміло. Щоб рибу їсти, треба в воду лізти!

Веселий куток

У СТРІЛЕЦЬКІЙ ДВІЗІЇ.

Вістун: Що значить „жити для батьківщини"?

Стрілець: Жити для батьківщини, значить умерти за батьківщину.

ДОБРОСЕРДНИЙ.

Жінка (будиться): Іване, мені так не добре. Встань!

Чоловік: Спи, спи, голубко! Кому тепер добре в такі важкі воєнні часи.

ЗАПЛУТАНА СИТУАЦІЯ.

Один урядовець з двома дітьми оженився з вдовою, що мала також двоє дітей. По кількох роках прибуло їм знову двоє дітей.

Одного дня діти побились і жінка вбігає до кімнати чоловіка та кричить:

— Ходи скоро! Твої діти і мої діти б'ють наших дітей...

НЕ ЛЮБЛЮ ГОВОРИТИ.

Господар, приймаючи наймита: Андрію, говорю тобі згори, що не люблю багато говорити; як тільки кивну пальцем, зараз маєш бути коло мене.

Андрій: Я також не люблю багато говорити, тому знайте, як покручу головою, то значить, що не прийду.

ГОСТИННИЙ.

Іде селянин з міста, де купив собі буханець хліба, і по дорозі вступив до свого кума відпочити. Господар його просить за стіл:

— Сідайте, куме, розгостіться, візьміть собі мого ножа, вкрайте свого хліба, самі поїджте, та дайте моїм дітям.

НАБІР ОХОТНИКІВ В УКРАЇНІ.

По Україні йде акція набору охотників до українських частин, що борються пліч-о-пліч з німецькими та союзними військами проти навали большевизму. По різних місцевостях і в часописах появилися заклики, щоб усі чоловіки віком від 17 до 45 років зголосились у своїх бурмістрів до служби в українських добровольчих частинах.

Редакція часопису „Нова Україна", що виходить у Полтаві в накладі 50.000 примірників, оголосила навіть конкурс на масову пісню для українських частин. Вона звертається з закликом до всіх поетів і композиторів України, щоб вони складали тексти пісень і компонували музику до таких масових пісень.

Курси для некваліфікованих учителів

В часі від 12 липня до 20 серпня ц. р. шкільна влада, при співпраці Українського Центрального Комітету (У. У. О. П.), улаштовує шкільні учительські курси двох типів:

У Львові, Рогатині і в Коломиї — курси типу А; в Бучачі, Грубешеві, Яворові і Самборі — курси типу Б.

На курси типу А вписуються: 1) учителі, що відбули в попередньому році вишкільний педагогічний курс, а не здали ще семінарійного іспиту зрілости; 2) кандидати з гімназійним іспитом зрілости або з покінченою 8. клясою гімназії, навіть ті, що не мають ще учительської практики. Курси типу А закінчуються семінарійним іспитом зрілости.

В курсах типу Б візьмуть участь кандидати, що: 1) скінчили щонайменше 6. гімназійну клясу, або 2) 3. курс учительської семінарії, або 3) 8. кл. совітської десятирічки, 4) у курсі в Грубешеві — також кандидати з неповними російськими кваліфікаціями з-перед 1916 р.

Курси типу Б. закінчуються кінцевим іспитом, після якого кандидати матимуть право, по однорічній учительській практиці в характері учителя-помічника, вписатися в черговому році на курс типу А і здати іспит зрілости.

При кандидатах, які, як учителі, особливо відзначилися в навчанні і які пред'являть окреме поручення шкільного радника, допускаються деякі вийнятки.

Курси обох типів обов'язкові для всіх тепер чинних учителів-помічників.

Кандидати зголосяться — на письмі — долучаючи свій життєпис з зазначенням своєї освіти і педаг. практики, найпізніше до 5. липня ц. р. у директорів семінарій в даних місцевостях, а в Коломиї в Учительському Об'єднанні Праці при УОК, вул. Театральна 54.

На курси типу А зголошуються в основному:

а) у Львові — кандидати з Краківської і Люблинської области та з округ: Львів-місто, Львів-округа, Рава Руська, Камінка Струмилова;

б) в Рогатині — з округ: Бережани, Тернопіль, Золочів і Чортків;

в) в Коломиї — з округ: Коломия, Станиславів, Калуш, Стрий, Дрогобич і Самбір.

На курси типу Б зголошуються в основному:

а) в Грубешеві — кандидати з цілої Люблинської області;

б) в Яворові — з округ: Львів-місто, Львів-округа, Рава Руська, Камінка Струмилова;

в) в Бучачі — з округ: Бережани, Тернопіль, Золочів і Чортків;

г) в Самборі — з цілої Краківської области і з округ: Самбір, Дрогобич, Калуш, Коломия, Станиславів.

З початком навчання всі учасники пред'являть управі курсу свої особисті документи і свідоцтва.

Про ближчі дані щодо приміщення й оплати довідаються кандидати у директорів семінарій або окружних УУОП.

Українське Учительське Об'єднання Праці при У. Ц. К.

Статті, дописи й завваги до „Холмської Землі", які торкаються Холмщини й Підляшшя, просимо слати на адресу: Д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17, тел. 79.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79.